

AMČR-PAS

Základní principy používání a návod pro archeology

Archeologický informační systém ČR

2. března 2021

Obsah

Úvod	2
1 Principy spolupráce	2
1.1 Registrace archeologického výzkumu	2
1.2 Výzkum provádí oprávněná organizace	2
1.3 Každý výzkum má svého vedoucího	3
1.4 Bez nálezného	3
1.5 Evidence nálezů	3
1.6 Teoretická a praktická příprava dobrovolných spolupracovníků	3
2 Založení projektu v desktopové aplikaci AMČR	4
2.1 Zapsat projekt	4
2.2 Přihlásit projekt	5
2.3 Zahájit projekt v terénu	5
2.4 Číslo projektu	6
3 Modul AMČR-PAS ve webovém rozhraní	7
3.1 Přihlášení	7
3.2 Úvodní obrazovka	7
3.3 Spolupráce	8
3.4 Potvrzení nálezů	8
3.5 Detail potvrzení nálezů	9
3.5.1 Fotografie	9
3.5.2 Nálezové okolnosti	9
3.5.3 Lokalizace nálezů	10
3.5.4 Nález	10
3.5.5 Uložení	11
3.6 Moje nálezy a Vybrat	11
4 Nález v Digitálním archivu AMČR	12

Úvod

AMČR-PAS (Portál amatérských spolupracovníků a evidence samostatných nálezů) byl vytvořen pro podporu součinnosti dobrovolných spolupracovníků a oprávněných organizací při provádění archeologických výzkumů metodou povrchové prospekce, včetně využití detektorů kovů. Úkolem AMČR-PAS je vytvořit podmínky pro formalizaci a zároveň usnadnění této spolupráce při současném respektování platných zákonných norem ČR.

Modul AMČR-PAS je založen na spolupráci amatérských badatelů s archeology z organizací s oprávněním provádět archeologický výzkum. Předpokladem je, že archeolog bude kontaktován potenciálním spolupracovníkem. S ním v modulu AMČR-PAS naváže a potvrdí spolupráci (návod viz níže). Po potvrzení spolupráce se daným spolupracovníkům otevře možnost registrovat nálezy pod předem dohodnutý projekt v AMČR. Jedním z prvních kroků je tedy založení projektu terénního průzkumu, které je nutné provést standardní cestou v deskotopovém klientu AMČR. Následující kroky pak již probíhají ve webovém rozhraní modulu AMČR-PAS.

Modul AMČR-PAS naleznete po přihlášení na <https://amcr.aiscr.cz/>.

Webovou stránku AMČR-PAS pak zde <http://www.archeologickamapa.cz/pas>.

1 Principy spolupráce

Vyhledávání archeologických nálezů detektorem kovů je jednou z metod archeologického výzkumu. Základní podmínkou pro fungování celého systému je dodržování platného zákona. Tomuto principu musí být podřízena veškerá technicko-organizační opatření při využívání AMČR-PAS. Archeologický výzkum může provádět výhradně organizace k tomu oprávněná a na území, které je vymezeno platnou dohodou s AV ČR. Výzkum musí být registrován v Archeologické mapě České republiky (AMČR) a má svého vedoucího, který je pracovníkem dané oprávněné organizace.

1.1 Registrace archeologického výzkumu

Archeologické výzkumy jsou registrovány ve formě projektu v AMČR, a to vždy ještě před svým zahájením v terénu. Územní rozsah projektu je vymezen na základě potřeby a cílů, které má projekt splnit. Výzkum je možné vymezit různými způsoby: jak pro konkrétní dlouhodobě sledovanou lokalitu, tak jako projekt pro širší region (např. okres), při respektování zákonné působnosti oprávněné organizace. Doporučuje se, aby výzkumy s větším územním rozsahem nepřesahovaly z hlediska délky trvání jeden rok, naopak výzkumy zaměřené na jednu lokalitu mohou probíhat i několik sezón. Výzkumná strategie projektu a jeho základní principy by měly být konkretizovány a shrnuty v dokumentu přiloženém jako součást projektové dokumentace v AMČR.

1.2 Výzkum provádí oprávněná organizace

Oprávněná organizace realizující konkrétní projekt je zodpovědná za způsob jeho provedení a jeho organizaci. Pro jasné ukotvení vazby spolupracovníka na oprávněnou organizaci by s dobrovolným spolupracovníkem měla být uzavřena dohoda, která specifikuje podmínky účasti na prováděných výzkumech. Obsahem dohody by měly být zejména následující body: nastavení způsobu komunikace s vedoucím výzkumu, povinnost respektování metodických postupů při výzkumu (dokumentace nálezové situace, využití GPS pro lokalizaci nálezu, nevyzvedávání nálezů z místa původního uložení např. depoty, hroby), oddělené uchování nálezů jednotlivě, v označených obalech, pravidla fotodokumentace, vyjednání vstupu na pozemky s vlastníky, správci či uživateli, odpovědnost za způsobené škody (apod.)

1.3 Každý výzkum má svého vedoucího

Vedoucí výzkumu musí být pracovníkem organizace s oprávněním provádět archeologický výzkum. Vedoucí výzkumu rozhoduje o aplikaci konkrétních metodických postupů s ohledem na sledovaný terén (např. orné plochy, louky, les). Může vymezit specifický okruh vyhledávaných artefaktů, např. s ohledem na typ sledované lokality. Vedoucí výzkumu musí být informován o aktuálním zapojení a pohybu dobrovolných spolupracovníků. Týká se to zejména situací, kdy vedoucí není přímo přítomen na místě. V těchto případech by měl být vedoucí informován spolupracovníkem (ideálně formou předem domluvené elektronické komunikace) před zahájením a po ukončení práce v terénu. Vedoucí výzkumu rozhoduje o výběru, zveřejnění a míře zpřístupnění nálezů v AMČR-PAS, resp. Digitálním archivu AMČR.

1.4 Bez nálezného

Jelikož archeologické nálezy evidované v AMČR-PAS jsou učiněné v režimu archeologického výzkumu, je vyloučeno požadovat výplatu odměny podle § 23 památkového zákona.

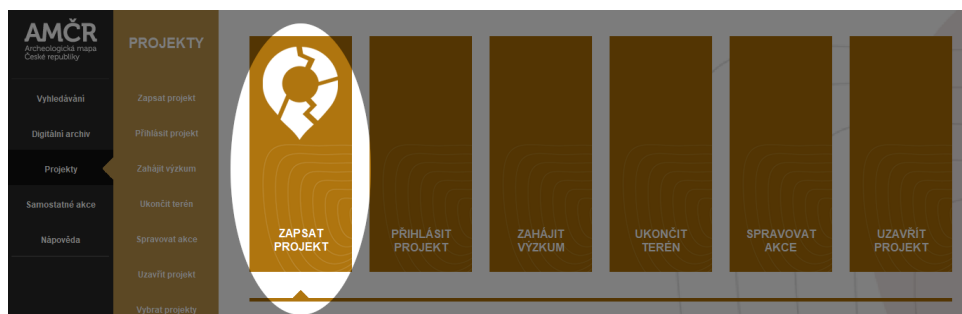
1.5 Evidence nálezů

Veškeré archeologické nálezy a jejich nálezové okolnosti musí být evidovány. V ideálním případě by základní evidence měla proběhnout přímo v místě nálezů. V případě technických překážek (nedostupné internetové připojení, spolupracovník není vybaven chytrým telefonem apod.) by mělo k evidenci nálezů dojít bez zbytečných odkladů po návratu z terénu.

1.6 Teoretická a praktická příprava dobrovolných spolupracovníků

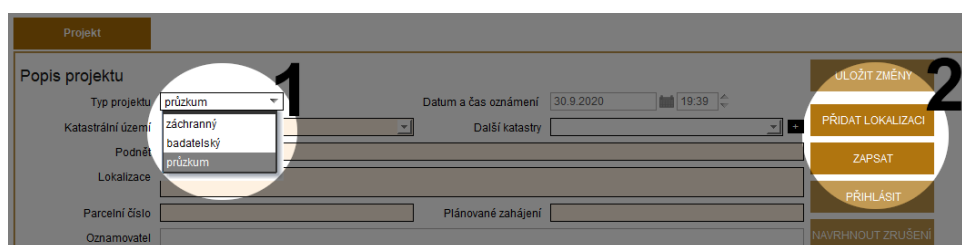
Všichni uživatelé AMČR-PAS musí být proškoleni. Obsahem školení by měly být právní podmínky, metodika práce v terénu, dokumentace a způsob užívání AMČR-PAS.

2 Založení projektu v desktopové aplikaci AMČR

Projekt založíme po přihlášení do aplikace AMČR kliknutím na kartu Projekty a Zapsat projekt

2.1 Zapsat projekt

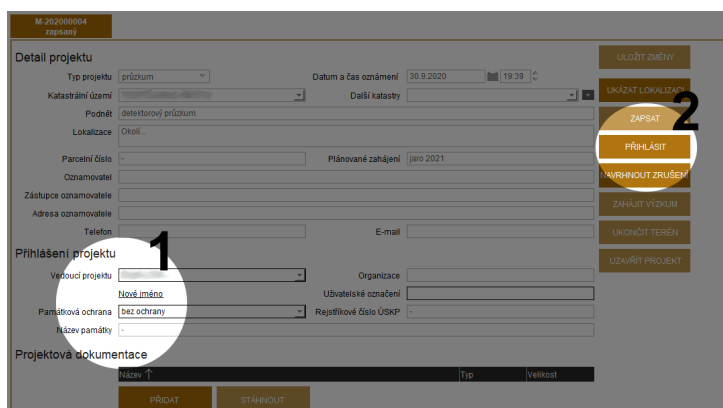
1. Aby projekt mohl sloužit k zápisu samostatných nálezů, musí být zapsán jako **průzkum**.

- Položky, které nám nejsou při zápisu projektu známy můžeme proškrtnout (-).

2. Po přidání obecné lokalizace v mapě projekt zapíšeme.

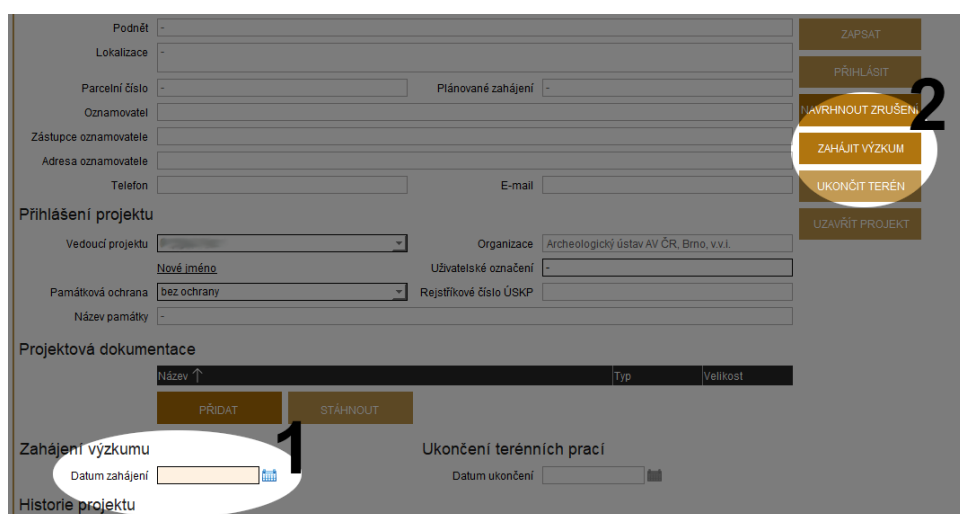
Pro prospekce realizované na velkém množství katastrů (např. celý okres) není nutné vymezovat zvlášť všechny dílčí katastry. V takovém případě vyberte z nabídky katastr okresního města (či okresních měst) a situaci vysvětlete v poli lokalizace.

2.2 Přihlásit projekt

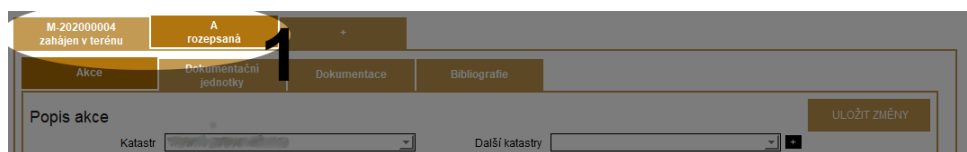
1. Po přihlášení projektu doplníme vedoucího projektu (ve většině případů sami sebe).
2. Aplikace nás vyzve k vyplnění nezbytných údajů a projekt přihlásíme.
3. Do projektové dokumentace vložíme soubor s popisem projektu, jeho cílů, územního rozsahu, metodiky a způsobu organizace (vzor dokumentu ke stažení [zde](#)).
4. Pokud je projekt realizován na území s památkovou ochranou, doplníme název kulturní památky a její katalogové číslo dle [Památkového katalogu NPÚ](#).

2.3 Zahájit projekt v terénu

1. Posledním nezbytným krokem je přidat datum zahájení projektu.
2. Pak klikneme na **Zahájit výzkum**.

2.4 Číslo projektu

The screenshot shows a software interface for project management. At the top, there are two tabs: 'M.202000004 zahájen v terénu' (selected) and 'A rozeepsaná'. Below the tabs are four main sections: 'Akce', 'Dokumentální jednotky', 'Dokumentace', and 'Bibliografie'. The 'Akce' section is active, showing a 'Popis akce' field with a dropdown menu for 'Katastr' and a 'Další katastry' field with a dropdown menu. A 'ULOŽIT ZMĚNY' button is located on the right side of the 'Akce' section.

1. Projekt se zobrazí spolupracovníkům v aplikaci AMČR-PAS právě ve stavu zahájen v terénu.
 - Číslo projektu lze pro usnadnění zkopírovat z automaticky generovaného výpisu.
 - Číslo sdělíme spolupracovníkům, kteří mají k danému projektu přispívat.

3 Modul AMČR-PAS ve webovém rozhraní

3.1 Přihlášení

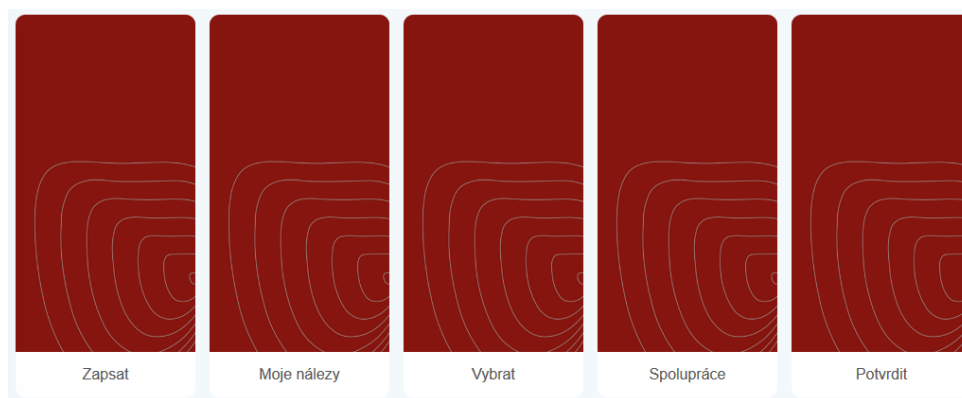
Pro přihlášení do aplikace (<https://amcr.aiscr.cz/>) slouží stejná emailová adresa a heslo jako pro přístup do desktopové aplikace AMČR.

3.2 Úvodní obrazovka

Modul AMČR-PAS je jednou ze součástí Archeologického informačního systému ČR, resp. Archeologické mapy ČR. Ve webové aplikaci je v současnosti dostupný modul AMČR-PAS a Knihovna 3D, která slouží pro evidenci 3D modelů a textur relevantních pro archeologii.

Samotný modul AMČR-PAS se skládá z několika karet:

Zapsat Zápis nového nálezu

Moje nálezy Výčet nálezů, evidovaných pro mou organizaci

Vybrat Výběr nálezů dle zadaných kritérií

Spolupráce Správa spolupráce s amatérskými badateli

Potvrdit Seznam nálezů evidovaných spolupracovníky čekajících na potvrzení

3.3 Spolupráce

Na kartě Spolupráce se zobrazuje tabulka navázaných spolupracovníků. Po žádosti o spolupráci ze strany amatérského badatele budete vyzváni k jejímu potvrzení, to provedete právě v této části aplikace. Potvrzením spolupráce vznikne vazba mezi Vámi a spolupracujícím amatérem.

Badatel	Organizace (badatel)	Email (badatel)	Archeolog	Organizace (archeolog)	Email (archeolog)	Aktivní	Potvrzeno	Datum potvrzení
[redacted]	[amatérský spolupracovník]	[redacted] (U-000305)	[redacted]	Archeologický ústav Brno	[redacted] (U-000305)	Ne	Ano	2020-06-02 18:42
[redacted]	[amatérský spolupracovník]	[redacted] (U-000305)	[redacted]	Archeologický ústav Brno	[redacted] (U-000306)	Ne	Ano	2020-06-02 19:09
[redacted]	[amatérský spolupracovník]	[redacted] (U-000306)	[redacted]	Archeologický ústav Brno	[redacted] (U-000305)	Ano	Ano	2020-06-30 20:02

1. Další informace o spolupráci, manipulace s daným vztahem
2. Informace o tom, zda-li je daná spolupráce aktivní a je-li potvrzena

Potvrzení spolupráce

Badatel [redacted] žádá o potvrzení spolupráce s archeologem [redacted]

Potvrdit

Po potvrzení spolupráce, vytvoření projektu a sdělení jeho identifikátoru může spolupracovník pod tento projekt začít zapisovat nálezy.

3.4 Potvrzení nálezu

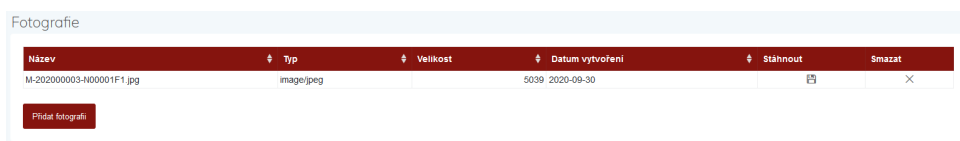
Po tom, co spolupracovník zapíše a potvrdí nález k odeslání, zobrazí se Vám tyto nálezy pod kartou Potvrdit ve formě přehledné tabulky.

Nález	Stav	Okres	Katastr	Material	Nálezce	Datum nálezu	Uložení	Předáno	Datum zápisu
M-202000003-N00001	N2 (odeslány)	[redacted]	[redacted]	bronz	[redacted]	2020-09-30	Archeologický ústav Brno	Ne	2020-09-30 20:24
M-202000003-N00002	N2 (odeslány)	[redacted]	[redacted]	olovo	[redacted]	2020-09-30	Archeologický ústav Brno	Ne	2020-09-30 20:31

1. Úpravu informací zadaných spolupracovníkem provedeme po kliknutí na ikonu
2. Díky nabídce vpravo nahoře můžeme (platí pro všechny tabulky v aplikaci):
 - přepnout tabulku na kompaktní textové zobrazení
 - zvolit sloupce, které budou zobrazeny
 - stáhnout data ve formátech CSV, XML či JSON

3.5 Detail potvrzení nálezu

3.5.1 Fotografie

První zobrazenou sekci je seznam přiložených fotografií, ty lze po kliknutí na ikonu stáhnout. Rovněž je možné nadbytečné fotografie nálezu smazat, případně přidat další, např. po laboratorním zpracování. Upozorňujeme, že smazání fotografie ze systému je nevratné!

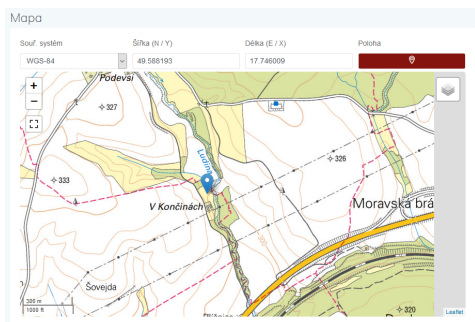
Fotografie musí splňovat archeologický dokumentační standard. Tím rozumějme kolmé a šikmé snímky předmětu tak, aby zachycovaly celkovou podobu předmětu. Je rovněž vhodné připojit i fotografie náleзовých kontextů. Akceptovány jsou fotografie ve formátu JPG, PNG, TIFF do maximální velikosti 100 MB na jednu fotku (není tedy třeba je komprimovat či zmenšovat). Fotografie dokumentující předmět před nahráním ořízněte a natočte tak, aby osy měřítka a předmětu kopírovaly svislou a vodorovnou rovinu osy fotografie. Pro více informací o dobré praxi v dokumentaci drobných nálezů navštivte na webu AMČR–PAS sekci návody.

3.5.2 Nálezové okolnosti

V sekci Nálezové okolnosti najdeme:

- číslo projektu,
- jméno a příjmení nálezce (resp. autora záznamu),
- katastrální území nálezů (automaticky vyplněno podle lokalizace v mapě),
- detailnější popis lokalizace - např. formou parc. č. či pomístního názvu (ulice, trať, poloha)
Prosím dodržte následující formát zápisu: *Poloha, (parc. č.)*,
- identifikaci nálezce - tu mohu z důvodu anonymizace hledače upravit na hodnotu *anonym, anonym*,
- datum nálezů,
- další nálezové okolnosti.

3.5.3 Lokalizace nálezu

Mapové okno slouží k přesné lokalizaci nálezu. Lze přepínat mezi různými mapovými podklady.

Místo nálezu je možné určit několika způsoby:

- Zadáním geografických souřadnic.
Akceptovány jsou souřadnice:
 - WGS-84 uváděné v decimálních stupních, např. 50.0903260, 14.4090983,
 - S-JTSK uváděné v záporných hodnotách v metrech, např. -597268, -1161521.
- V případě práce v terénu s telefonem s GPS lokalizací pomocí tlačítka Současná poloha Pro tuto funkci je nutné povolit v prohlížeči přístup k polohovým údajům zařízení, které používáte.
- Přiblížením v mapě a vybráním přesného bodu.

3.5.4 Nález

Období	Nález
DATEACE NEURČENA	spona
Počet	Přesná datace
1	
Materiál	Poznámka / bližší popis
bronz	bronzová spona

V sekci **Nález** je specifikována datace nálezu, typ předmětu atd. Vyplnění této části je pro amatérské spolupracovníky povinné, nicméně předpokládáme úpravu zadaných informací archeologem.

- Pole **Přesná datace** slouží k bližší dataci nálezu nad rámec pole **Období**, může obsahovat století (např. u mincí) či plné znění konkrétního periodizačního systému (*Lt C/D, Řím A0* atp).

3.5.5 Uložení

Uložení

Předáno organizaci: Archeologický ústav Brno

Evidenční číslo: [input field]

Nález předán: Ne

Přístupnost: archeolog

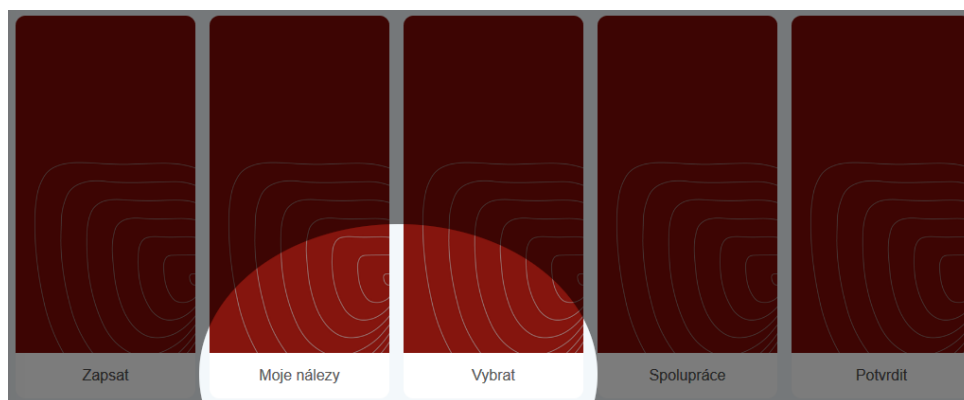
Zavřít Smazat Vrátit Výpis

Historie nálezů

Poslední vyplňovanou sekci jsou informace o uložení a předání nálezu. Rozepsaný formulář lze v jakémkoliv bodě práce uložit a vrátit se k němu později. Zde je nutné:

1. **potvrdit předání** nálezu oprávněné organizaci,
2. uvést Evidenční číslo přidělené danému nálezu. Tím není nutně inventární číslo, může jím být přírůstkové číslo či libovolný **unikátní identifikátor**, pod kterým bude možné daný nález ve sbírce kdykoli dohledat. Případně je možné pro evidenci využít unikátní identifikátor generovaný v AMČR-PAS, který se skládá z identifikátoru projektu a pořadového čísla nálezu v daném projektu. Pak do kolonky Evidenční číslo přidáme poznámku „PAS“.
3. nastavit Přístupnost, což je úroveň, na které bude zobrazena geografická poloha daného nálezu, automaticky je předvyplněna přístupnost archeolog, v odůvodněných případech lze přístupnost omezit na archiváře, případně informace zpřístupnit širšímu okruhu uživatelů (anonymní, registrovaní badatelé).

3.6 Moje nálezy a Vybrat

Karta Moje nálezy nabízí výpis nálezů evidovaných spolupracovníky mé organizace. Karta Vybrat pak nabízí multikriteriální vyhledávání v nálezech evidovaných v modulu AMČR-PAS. V obou případech lze záznamy libovolně filtrovat, řadit, případně exportovat do podporovaných formátů.

4 Nález v Digitálním archivu AMČR

The screenshot shows the top navigation bar of the Digitální archiv AMČR website. It includes the logo, a search bar with the placeholder text "Zadejte vyhledávací dotaz", and a button "Otevřít mapu". Below the search bar is a row of six category buttons: "Dokumenty" (98075 záznamů), "Projekty" (37061 záznamů), "Akce" (52446 záznamů), "Lokality" (2124 záznamů), "Samostatné nálezy" (26 záznamů), and "Knihovna 3D" (579 záznamů).

Po odeslání záznamu nálezu jej potvrdí osoba pověřená archivací detektorových nálezů na příslušném Archeologickém ústavu AV ČR. Následně je záznam zveřejněn v Digitálním archivu AMČR v kategorii Samostatné nálezy (https://digiarchiv.aiscr.cz/results?entity=samostatny_nalez). Zde jsou zveřejněny všechny nálezy evidované v modulu AMČR-PAS, jejich lokalizace však může být z důvodu ochrany archeologického dědictví zobecněna na okres, v němž byl daný nález evidován. Ke zveřejnění nálezů dochází zpravidla do 24 hodin od archivace.

The screenshot shows the search results page for "Samostatné nálezy". The left sidebar contains a "Typy záznamů" section with buttons for "Dokumenty (98075)", "Projekty (37061)", "Akce (52446)", "Lokality (2124)", "Samostatné nálezy (26)", and "Knihovna 3D (579)". Below this is a "Filtrovat podle pole bez hesláře" section with a "Vyberte pole" dropdown and an "Aplikovat filtr" button. The main content area displays two search results. The first result is for "C-202009779-N00006" dated "2010-08-14", with details: "Předáno organizací: Archeologický ústav Praha", "Sam. nález - evidenční č.: 2010_368", "Přístupnost: anonym", "Období: MLADŠÍ DOBA ŘÍMSKÁ", "Nález: zápona (bronz)", and "Katastr (okres): LIBICE NAD CIDLINOU (NYMBURK)". The second result is for "C-202009779-N00007" dated "2010-08-14", with details: "Předáno organizací: Archeologický ústav Praha", "Sam. nález - evidenční č.: 2010_392", "Přístupnost: anonym", "Období: NOVOVĚK NESP", "Nález: plech (stříbro)", and "Katastr (okres): LIBICE NAD CIDLINOU (NYMBURK)". Both results include a small image and a "Zobrazit detail" button.

Tento návod je určen pro archeology z organizací s oprávněním provádět archeologický výzkum.
Verze 1.0 DOI: [10.5281/zenodo.4114129](https://doi.org/10.5281/zenodo.4114129).
Verze pro amatérské spolupracovníky viz [10.5281/zenodo.4114082](https://doi.org/10.5281/zenodo.4114082).

V případě jakýchkoli dotazů či připomínek se neváhejte obrátit na pracovníky Archeologického informačního systému ČR (<http://www.aiscr.cz/>).

Správa dat, uživatelů a podpora pro oblast Čech: amcr@arup.cas.cz

Správa dat, uživatelů a podpora pro oblast Moravy a Slezska (vč. kraje Vysočina): amcr@arub.cz

Archeologický ústav AV ČR Praha, v.v.i.
<https://www.arup.cas.cz/>

Archeologický ústav AV ČR Brno, v.v.i.
<http://arub.avcr.cz/>